

KUPIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS KONTROLĖS IR AUDITO TARNYBA

PATIKRINIMO ATASKAITA

DĖL DARBO UŽMOKESČIO MOKĖJIMO IR TARNYBINIO TRANSPORTO NAUDOJIMO TEISĖTUMO UAB „KUPIŠKIO KOMUNALININKAS“

2016 m. birželio 30 d. Nr. K4- 3

Kupiškis

Bendra informacija

Patikrinimas atliktas pagal skundą dėl UAB „Kupiškio komunalininkas“ mokamų priedų prie darbo užmokesčio ir tarnybinio transporto po darbo valandų naudojimo.

Savivaldybės kontrolieriaus 2016 m. gegužės 20 d. pavedimu Nr. KP - 3 patikrinimą atliko Kupiškio rajono savivaldybės kontrolierė Vilma Mažeikienė.

Patikrinimo subjektas - UAB „Kupiškio komunalininkas“ (toliau – Bendrovė).

Patikrinimo tikslas - įvertinti priedų mokėjimo ir tarnybinio transporto naudojimo teisėtumą.

Patikrinimo rezultatai

Dėl darbo užmokesčio

1. Kupiškio rajono savivaldybė, kaip jos reguliavimo sričiai priskirtų bendrovių veiklos kontrolę ir priežiūrą vykdanči institucija, iki šiol nėra patvirtinusi teisės akto, kuriame būtų reglamentuota bendra jos kontroliuojamų uždaryjū akcinių bendrovių ir įstaigų vadovų darbo apmokėjimo tvarka (metodika), nustatanti bendrus Savivaldybės kontroliuojamų uždaryjū akcinių bendrovių, viešųjų įstaigų vadovų, jų pavaduotojų ir vyriausiųjų buhalterių darbo užmokesčio nustatymo principus. Pavyzdžiui, Savivaldybės vidaus teisės aktuose nereglamentuoti vertinimo kriterijai, apibrėžiantys bendrus jos reguliavimo sričiai priskirtų įmonių vadovų mėnesinės algos

kintamosios dalies dydžio nustatymo principus, priedų ir premijų dydį, priedų ir premijų konkretaus dydžio nustatymo kriterijus.

2. Bendrovėje nesivadovaujama Lietuvos vyriausiojo archyvaro 2011 m. liepos 4 d. įsakymu Nr. V-117 patvirtinimų dokumentų rengimo taisyklių 71.1 papunkčio reikalavimais teisės akto preambulėje nurodyti teisės akto (įsakymo) priėmimo pagrindą ar veiksmų tikslą, pradedant žodžiais „Vadovaudamasis (-si)“, „Įgyvendindamas (-a)“, „Vykdymas (-a)“, Bendrovės direktoriaus surašomuose įsakymuose nenurodoma, kokių norminių aktų vadovaujantis, darbuotojams skiriami įvairūs priedai prie darbo užmokesčio ar pareigų sugretinimai.

Atkreiptinas dėmesys, jog STT nekvestionuoja atlyginimo dydžio nustatymo procedūrų pagrįstumo, tačiau atkreipia dėmesį, kad jei bendrovių direktoriaus įsakymuose nėra įtvirtintų administracinių sprendimų teisinių pagrindų, tai dėl nepakankamo (neišsamaus) darbo užmokesčio dydžio nustatymo teisinio pagrįstumo yra sudaromos prielaidos korupcijos rizikai kilti dėl suteiktų plačių diskrecinių įgaliojimų. Pažymėtina, jog Bendrovės direktoriaus įsakymai pagal savo juridinį turinį, sukeliama teisinės pasekmės ir teisinę paskirtį yra priskirtini individualiems administraciniams aktams. Bendrieji reikalavimai individualiam administraciniam aktui nustatyti Viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnio 1 ir 2 dalyse, įtvirtinant viešojo administravimo subjekto pareigą individualų administracinį aktą pagrįsti objektyviais duomenimis ir teisės aktų normomis, aiškiai suformuluoti asmeniui, kuriam individualus administracinis aktas yra adresuotas, suteikiamas teisės ar pareigos ir kt. Atkreiptinas dėmesys, kad individualaus administracinio akto turinio, juridinės formos klausimu ne kartą savo praktikoje yra pasisakęs Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas¹. STT mano, kad atsižvelgiant į minėtas Viešojo administravimo įstatymo nuostatas, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo suformuotą teismų praktiką, Savivaldybės reguliavimo sričiai priskirtų bendrovių vadovų priimami individualūs administraciniai aktai (įsakymai) turi būti pagrįsti teisiniais argumentais ir motyvuoti.

3. Skaičiuojant direktoriaus atlyginimą, Bendrovėje 2015 metais ne visuomet buvo vadovujamasi LR akcinių bendrovių įstatymo nuostatomis, Bendrovės valdybos sprendimais bei tuo metu galiojusiu Bendrovės įstatų 87.2 papunkčiu. Bendrovės direktorius, nesivadovaudamas minėtais norminiais aktais, savo įsakymu pasiskyrė sau papildomą darbą – budėjimus, už kuriuos buvo mokami priedai, taip pat pasiskyrė priedus už naktinį darbą, už darbą poilsio ir švenčių dienomis, žiemos sezono priedą. 2015 metais Bendrovės direktoriaus sau pasiskirti įvairūs priedai prie darbo užmokesčio sudarė 3832,51 euro. Bendrovės valdyboje klausimas dėl Bendrovės direktoriui mokamų priedų nebuvo svarstytas.

4. Patikrinimo metu nustatyta, kad Bendrovėje vadovujamasi direktoriaus 2004 m. sausio 2 d. įsakymu Nr. 5 patvirtinta darbo užmokesčio mokėjimo tvarka, kurioje nenumatyta priedų mokėjimo tvarka. Kolektyvinė sutartis, kurioje būtų apibrėžti priedų mokėjimo principai pagal Darbo kodeksą, Bendrovėje nesudaryta. Priedai prie darbo užmokesčio darbuotojams skiriami atskirais

¹ Viešojo administravimo įstatymo 8 str. nuostatos reiškia, kad individualiame administraciniame akte turi būti **nurodomi pagrindiniai faktai, argumentai ir įrodymai, pateikiamas teisinis pagrindas, kuriuo viešojo administravimo subjektas rėmėsi priimdamas administracinį aktą, individualus administracinis aktas turi būti tikslus, suprantamas, nedviprasmiškas, motyvų išdėstymas jame pagrįstas, adekvatus, aiškus ir pakankamas, leidžiantis suinteresuotam subjektui suvokti, kokios priežastys lėmė vienokį ar kitokį valdžios institucijos sprendimą**. Visiškai nesilaikant minėtų nuostatų ar tai darant tik iš dalies, **pavyzdžiui, neįvardijant, kokiais teisės aktais remiantis priimtas administracinis aktas, paprastai kyla pagrįsta abejonė dėl administracinio akto teisėtumo ir pagrįstumo** (pavyzdžiui: Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008-11-19 nutartis administracinėje byloje Nr. A556-1898/2008; 2009-04-02 nutartis administracinėje byloje 2008-12-19 Nr. A756-2036/2008; 2009-04-02 nutartis administracinėje byloje Nr. A756-422/2009).

Bendrovės direktoriaus įsakymais. Nustatyta, kad 2015 m. įsakymuose priedų skyrimo pagrindas nebuvo nurodomas, darbuotojo pareiginiuose nuostatuose numatytos funkcijos nesikeitė.

Bendrovėje daugelis priedų skiriama 30 proc. nuo darbo užmokesčio dydžio, neatsižvelgiant į atliktų papildomų darbų sudėtingumą. Bendrovėje nenustatyta, kokį darbo užmokesčio dydį gali gauti tam tikros pareigybės darbuotojas, priklausomai nuo jo kvalifikacijos, t.y., nenustatytos tam tikrai darbuotojo pareigybei mokėtino darbo užmokesčio minimalus ir maksimalus dydis bei neplanuojamos darbo užmokesčio sąnaudos metams.

Bendrovėje laikomi laisvi etatai ir atskiriems darbuotojams mokami priedai „už pareigų sugretinimą“, nors toks terminas Darbo kodekse nevartojamas. Darbo kodekso 114 str. 1 dalyje numatyta, kad, jei to nedraudžia įstatymai, darbuotojas gali susitarti, kad jis toje pačioje darbovietėje eis tam tikras papildomas pareigas arba dirbs tam tikrą papildomą (sutartyje nesulygtą) darbą. Dirbant papildomą darbą ar einant papildomas pareigas, susijusias su pagrindiniu darbu (pareigomis), naujos darbo sutarties sudaryti nereikia. Dėl papildomo darbo (pareigų) sulygstama galiojančioje pagrindinio darbo sutartyje. Tačiau vienoje darbovietėje einant dvi visiškai nesusijusias pareigas, viršijant DK 144 str. 2 dalyje nustatytą aštuonių darbo valandų kasdieninę darbo laiko trukmę, rekomenduotina sudaryti atskirą (t. y. papildomo darbo) sutartį. Pažymėtina, kad dirbant toje pačioje darbovietėje pagal dvi darbo sutartis, darbuotojo darbo laikas turi būti apskaitomas pagal kiekvieną darbo sutartį atskirai. Kontrolierius nustatė, kad 2015 metais „už pareigų sugretinimą“ daugiausiai buvo mokama administracijos darbuotojams: iš viso priskaičiuota 39103,07 euro, iš jų administracijos darbuotojams priskaičiuota 28302,17 euro arba 72 proc. visos sumos. Priemokos 2015 metais buvo mokamos tik administracijos darbuotojams, jos sudarė 27394,19 euro. Už naktinį darbą 2015 metais Bendrovėje priskaičiuota 2463,35 euro, iš jų administracijos darbuotojams - 2154,05 arba 87 proc. visų išmokų už naktinį darbą. Už viršvalandžius priskaičiuota 1451,7 euro, iš jų administracijai - 1343,17 euro arba 92 proc. visos sumos.

Savivaldybės kontrolierius negali patvirtinti, kad darbo užmokesčiui skirtos lėšos Bendrovėje naudojamos efektyviai ir ekonomiškai, o priedai prie darbo užmokesčio mokami teisės aktų nustatyta tvarka..

5. VšĮ Būsto energijos taupymo agentūra 2015 metais Bendrovei skyrė 7151,12 euro už 19 pastatų renovacijos projektų įgyvendinimo administravimą. Kai kuriems bendrovės administracijos darbuotojams 2015 metais buvo mokami priedai „už renovaciją“ po 150 eurų arba po 90 eurų per mėnesį. 2015 metais iš viso išmokėta 8640 eurų priedų „už renovaciją“. Bendrovės direktoriaus įsakymuose nenurodoma, už kokius konkrečiai darbus, susijusius su gyvenamųjų pastatų renovacija mokami priedai.

6. Priedas už renovaciją buvo paskirtas ir direktoriaus pavaduotojui. Bendrovės valdyba 2016 m. kovo 23 d. sprendimu Nr. 7 paskyrė direktoriaus pavaduotoją laikinai eiti direktoriaus pareigas, tačiau klausimas dėl priedo už renovaciją ir dėl kitų, iki šio paskyrimo mokėtų priedų, valdyboje nebuvo svarstytas ir įvairūs priedai yra tebemokami 2016 metais.

Atkreiptinas dėmesys, kad Bendrovės valdybos minėtame sprendime nenurodytas konkretus darbo užmokesčio dydis laikinai direktoriaus pareigas einančiam pavaduotojui. Todėl neaišku, ar šiame sprendime nurodyta nuostata: „mokėti nustatytą tarnybinį direktoriaus atlyginimą“ apima ir priedų mokėjimą.

Dėl tarnybinio transporto naudojimo

1. Vadovaujantis LR akcinių bendrovių įstatymo 37 straipsnio 3 dalies nuostatomis, bendrovės direktoriui atlyginimą nustato, skatina jį ir nuobaudas skiria valdyba. Bendrovės valdyba nuo 2014 m. Bendrovės direktoriui 1400 eurų darbo užmokesčio dydį.

Vadovaujantis bendrovės direktoriaus 2012 m. birželio 25 d. įsakymu Nr. T-6 dėl įmonės tarnybinių automobilių apmokestinimo, Bendrovės direktorius nuo 2012 m. liepos 1 d. už naudojimąsi tarnybiniu automobiliu sau pasiskyrė skaičiuoti pajamas natūra. Kontrolieriaus nuomone, pajamos natūra yra viena iš skatinimo formų ir tokiam skatinimui buvo būtinas valdybos pritarimas. Tačiau Bendrovės valdyboje tokia skatinimo forma bendrovės direktoriui nebuvo svarstyta.

2015 m. Bendrovės direktoriui pajamos natūra buvo skaičiuojamos 6 mėnesius po 17,38 euro per mėnesį. Iš viso per 2015 m. pajamos natūra sudarė 104,28 euro. Kontrolieriui buvo paaiškinta, kad yra būtinybė Bendrovės direktoriui tarnybiniu transportu po darbo valandų vykti į susirinkimus su renovuojamų pastatų gyventojais, tačiau kontrolieriui patikrinus 2015 metų kelionės lapus, nebuvo nustatyta, kad per tuos 6 mėnesius kelionės lapuose būtų pažymėtas automobilio naudojimas po darbo valandų.

2. Atkreiptinas dėmesys, kad per 2015 metus ir 2016 metais pajamos natūra po 88,5 euro per mėnesį skaičiuojamos direktoriaus pavaduotojui, kuris valdybos sprendimu laikinai paskirtas eiti direktoriaus pareigas. Tačiau Bendrovės valdyba nesvarstė klausimo dėl laikinai einančio direktoriaus pareigas skatinimo pajamomis natūra.

3. Patikrinimo metu nustatyta, kad 2015 metais bendrovės direktoriaus kelionės lapai pildomi netiksliai, maršrutai nurodyti: „po miestą“, „po rajoną“. Toks netikslus kelionės lapų pildymas neužtikrina sunaudoto kuro kontrolės. Siekiant užtikrinti efektyvią kuro kontrolę, kelionės lapai turi būti užpildyti tiksliai, nurodant tikslų nuvažiuotą atstumą, tikslą bei šį tikslą pagrindžiantys dokumentai. Pvz., Vilniaus miesto savivaldybės kontroliuojamoje UAB „Grinda“ Statybos ir techninės priežiūros projektų tarnybos darbuotojas, kurio pareiginiuose nuostatuose nurodyta kasdieninė būtinybė vykti į prižiūrimus objektus, nuvažiuoja vidutiniškai po 50 km Vilniaus mieste per dieną. Nors Kupiškio miesto atstumai daug mažesni ir Bendrovės direktoriaus pareiginiuose nuostatuose nėra įrašyta kasdieninės būtinybės vykti į prižiūrimus objektus, Bendrovės direktoriaus 2015 metų kelionės lapuose kiekvieną dieną nurodytas važinėjimas po miestą ir rajoną. Atskirais atvejais kelionės lapuose nurodoma, kad per dieną „po miestą“ pravažiuota iki 46 km., o „po rajoną“ pravažiuojama iki 86 km.

4. Bendrovėje direktoriaus 2004 m. įsakymu Nr. 2 patvirtintos Bendrovės tarnybinių automobilių naudojimo taisyklės, 2010 m. sausio 19 d. įsakymu Nr. T-1 patvirtintos Bendrovės tarnybinių lengvųjų automobilių naudojimo tarnybos reikmėms taisyklės, tačiau jose nenumatyta galimybė naudotis tarnybiniu transportu gaunant pajamas natūra. Savivaldybės kontrolierius negali patvirtinti, kad pajamos natūra mokamos vadovaujantis teisės aktais

5. Audituojamu laikotarpiu transporto priemonių naudojimas Bendrovėje buvo neefektyvus, nes nustatyti kuro limitai nėra pagrįsti ekonominiais skaičiavimais bei poreikiu, o kuro limitų išnaudojimas nepagrįstas įrodymais. Transporto priemonės priskirtos atskiriems darbuotojams ir nebuvo svarstoma galimybė atskiriems darbuotojams naudotis viena transporto priemone.

Dėl Bendrovės valdymo struktūros ir etatų sąrašo

Bendrovės valdybos 2015 m. spalio 22 d. posėdžio protokolu Nr.8 patvirtintas Bendrovės pareigybių ir valdymo struktūros sąrašas. Minėtame protokole nurodoma, kad bus atleidžiami 5 darbuotojai. 2015 metais Bendrovėje buvo laisvi etatai, kurių funkcijos išdalinamos priedų pagrindų darbuotojams, pvz., po 30 proc. už „pareigų sugretinimą“. Pareiginiai nuostatai Bendrovėje nekoreguojami, daug dubliuojančių funkcijų, pvz., vairuotojui mokami atskiri priedai už kiekvieno automobilio priežiūrą. Įsakymuose dėl priedų skyrimo turėtų būti nurodyti konkrečios priežastys ir atlikti papildomi darbai, dėl kurių darbuotojams yra skiriami priedai.

Bendrovėje nėra patvirtintų tarnybų nuostatų, kuriuose būtų tarnybų funkcijos ir atsakomybė.

Bendrovės valdyba turėtų sistemingai svarstyti klausimą dėl bendrovės struktūros, kad ji užtikrintų efektyvią bendrovės veiklą.

Dėl Bendrovės valdybos veiklos

Vadovaujantis LR akcinių bendrovių įstatymo 34 straipsnio 2 dalies nuostatomis bendrovės valdyba tvirtina bendrovės vadovo pareiginius nuostatus. Bendrovės vadovo pareiginiai nuostatai patvirtinti 1998 m. rugsėjo 29 d. neatitinka pasikeitusio LR akcinių bendrovių įstatymo nuostatų, pareigų pavadinimas neatitinka šiuo metu esančio Bendrovės direktoriaus pareigų pavadinimo. Bendrovės valdyba 2015 metais nesvarstė Bendrovės vadovo pareiginių nuostatų atnaujinimo.

Vadovaujantis LR akcinių bendrovių įstatymo 34 straipsnio 7 dalies 4 punktu bei Bendrovės įstatais, valdyba analizuoja ir vertina Bendrovės vadovo pateiktą medžiagą apie bendrovės pajamų ir išlaidų sąmatas, finansinių išteklių kaupimo šaltinius ir naudojimo būdus.

2015 metais Bendrovės valdyba nesvarstė Bendrovės išlaidų priedų mokėjimui. Siekiant Bendrovės priimamų sprendimų skaidrumo ir racionalaus lėšų panaudojimo, kontrolieriaus nuomone, Bendrovės valdybai turi būti pateikiama visa informacija apie planuojamas Bendrovės išlaidas. Tai leistų Bendrovės valdybai tinkamai atlikti LR akcinių bendrovių įstatymo 34 straipsnio 7 dalies 4 punkte numatytą funkciją – analizuoti ir vertinti medžiagą apie pajamų ir išlaidų sąmatas.

Vadovaujantis LR akcinių bendrovių įstatymo 2 straipsniu, Bendrovėje gali būti sudaromas kolegialus priežiūros organas – stebėtojų taryba. Jeigu bendrovėje nesudaroma stebėtojų taryba, šiame įstatyme stebėtojų tarybai nustatytos funkcijos kitų bendrovės organų kompetencijai nepriskiriamos. Atsižvelgiant į tai, kad Stebėtojų taryba renka valdybos narius ir atšaukia juos iš pareigų, o jei bendrovė dirba nuostolingai, stebėtojų taryba privalo svarstyti, ar valdybos nariai tinka eiti pareigas, bei prižiūri valdybos ir bendrovės vadovo veiklą, kontrolieriaus nuomone, siekiant

Bendrovės veiklos skaidrumo ir efektyvumo, yra tikslinga Bendrovėje sudaryti priežiūros organą - Stebėtojų tarybą.

Rekomendacijos:

Savivaldybės administracijos direktoriui:

1. Parengti Bendrovės stebėtojų tarybos sudarymo sprendimo projektą ir teikti svarstyti Savivaldybės tarybai.
2. Parengti ir teikti Savivaldybės tarybai tvirtinti vadovų darbo apmokėjimo tvarką (metodiką), kurioje būtų reglamentuoti vienodi Savivaldybės kontroliuojamų uždaryjū akcinių bendrovių, viešųjų įstaigų vadovų, jų pavaduotojų ir vyriausiųjų buhalterijų darbo užmokesčio nustatymo principai.

Bendrovės valdybai:

1. Bendrovės direktoriui nustatyti pastovią ir kintamąją darbo užmokesčio dalį, kuri priklausytų nuo Bendrovei iškeltų tikslų įgyvendinimo.
2. Užtikrinti, kad valdybos posėdžių metu priimtuose sprendimuose būtų pateikta konkreti informacija, ypač susijusi su darbo užmokesčio dydžiu bei priedų mokėjimu Bendrovės vadovui.
3. Priimti sprendimą dėl Bendrovės vadovo naudojimosi tarnybiniu transportu gaunant pajamas natūra.
4. Patvirtinti naujus Bendrovės vadovo pareiginius nuostatus.
5. Priimti sprendimą dėl priedų mokėjimo pavaduotojui, laikinai einančiam Bendrovės vadovo pareigas.

Bendrovės direktoriui

1. Parengti naują tvarką, reglamentuojančią Bendrovės darbo užmokesčio, priedų, priemokų ir kitų išmokų darbuotojams skyrimą.

2. Užtikrinti efektyvų darbo užmokesčio sąnaudų valdymą – reglamentuoti kiekvienos pareigybės pareiginio atlyginimo dydžio ribas, planuoti metines darbo užmokesčio sąnaudas (išskiriant priedams mokėti), jas teikti nagrinėti ir tvirtinti bendrovės valdybai.

3. Peržiūrėti Bendrovės darbuotojų pareiginius nuostatus ir juos koreguoti įtraukiant funkcijas, kurios Bendrovėje įvardijamos Darbo kodekse nenaudojamu terminu: „pareigų sugretinimas“.

4. Užtikrinti ekonomišką Bendrovės lėšų transportui naudojimą. Papildyti Tarnybinių lengvųjų automobilių naudojimo taisyklės reglamentuojant tarnybinio transporto naudojimą gaunant pajamas natūra.

5. Užtikrinti, kad Bendrovės direktoriaus įsakymai būtų parengti vadovaujantis Dokumentų rengimo taisyklėmis ir Viešojo administravimo įstatymo reikalavimais.

Savivaldybės kontrolierė

Vilma Mažeikienė